

DOMOLJUB

Izhaja vsak
četrtak. —
Cena mu je
K 10.— za
teden. — (Za
nemško K
12.—, za
Ameriko in druge tuje države K 14.—)
— Posamezne številke se prodajajo po
30 vinarjev.

Spisal in do-
pisal se poš-
ljejo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, —
Kopitarjeva

GLASILO JUGOSLOVANSKE
: : KMETSKÉ ZVEZE : :

ulica. — Naročnina, reklamacije in in-
serati pa: Upravištvu „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štajerci, kvišku!

Na Kranjskem je ogromna večina kmetov organizirana v Kmetiskih Zvezah, ki se vse prav živahno gibljejo. Uspehi se že kažejo: oblasti in uradi so začeli izprevidovati, da bo treba kmetstvo moč upoštevati. To je uspeh organizacije. Toda, da bodo naše vrste močnejše, naš pritisk silnejši, se nam morate pridružiti tudi Štajerci s prav isto vnemo kot kranjski kmetovalci. Marsikje po Štajerskem so se že osnovali Kmetiske Zveze, marsikje pa še spe globoko spanje. Vzdrnite se, Štajerci, in pridno snujte Kmetiske Zveze! Za pomoč so obrnite na tajništvo Jugoslovanske Kmetiske Zveze v Ljubljani, ki vam bo v vsakem oziru rada šla na roko. Kvišku torej, ker le v organizaciji je moč in uspeh!

Nerednosti pri klasifikaciji konj.

Na osrednjo pisarno Jugoslov. Kmetiske Zveze je došlo že zelo mnogo pritožb zoper postopanje nekaterih komisij pri klasifikaciji konj. Samoobsebi je umevno, da si pri takih obširnih klasifikacijah morejo primeriti pomote, celo krivice, toda iz prevelikega števila pritožb moramo sklepati, da te krivice niso samo slučajne in posamezne, temveč da so mnogoteri člani komisije naravnost namenoma in iz sebičnosti zlorabljali svojo službo in oblast in da se niso še otesli tistega duha raznih avstrijskih vojaških in nevojaških revizitorjev, ki so goljufali kmete in državo zato, da so polnili svoje žepe ali žepe svojih prijateljev. Pa ne samo to: nekateri gospodje pri teh raznih komisijah so bili toliko predrzni, da so kmete, ki so izrazili svojo upravičeno nevoljo proti pristranskemu in krivičnemu postopanju, zmerjali s surovimi psovskami prav po receptu zloglasnih avstrijskih oficirjev. Saj naši kmetje radi dajejo državi, kar ji gre, toda krivice in enostranskega postopanja ne bodo prenašali. Komu naj bo pa všeč, če vidi, da komisija vzame konja tam, kjer je za obdelovanje polja ne samo neobhodno potreben, ampak tudi nenadomestljiv, a tam, kjer je dosti konj, in je lahko pogrešiti enega ali dva, jih pa pusti. Ali je to pravično? Ali se s tem goji od strani državnih zaupnikov zaupanje in ljubezen do države? Ali ni to bolj protinarodno in državi nevarno delo, kot morda delo kakęga nemškutarskega pisarja v zakotni kanceliji kakęga urada. Če je po takih kancelijah potrebno »čiščenje«, kakor to vedno

in vedno povdarjajo nekateri časopisi, je tembolj potrebno po raznih takih komisijah in tudi uradih, kjer sicer sede patentirani Slovenci, ki imajo celo na jeziku pripeto slovensko kokardo, a naredo s svojo sebičnostjo in surovostjo državi večjo škodo, kot kak zakotni nemškutar, ki se trese, kot šiba na vodi.

Jugoslovanska Kmetiska Zveza pa je poslala vse pritožbe na pristojno mesto. Ker smo prepričani, da državna oblast nima nobenega namena našim ljudem delati krivico, upravičeno upamo, da se bodo pritožbe preiskale in kjer so se zgodile krivice, le-te tudi popravile.

Vsak neorganiziran kmet škoduje moči kmetiskega stanu. Zato vsi v Kmetiske zveze!

Napad na ljudsko šolo.

Čujemo, da hoče belgrajski naučni minister dati ukaz — po navodilu slovenske liberalne stranke — da naj se v vseh ljudskih šolah uradno priporoča, naj učenci pristopijo v sokolski naraščaj.

Če je to res, je to za nas napoved najostrejšega in brezobzirnega boja. Mi smo prepričani, da belgrajski minister ni poučen o razmerah na Slovenskem v tem oziru in misli, da je Sokol pri nas to, kar je v Srbiji, namreč golo telovadno društvo brez političnih zvez in brez kulturnobojnih načel. Pri nas ni tako, to vemo vsi. Pri nas je Sokol prvobornik svobodomiselnosti in najodličnejši, najdelavnejši član liberalne stranke. Pri nas stoji Sokol tako izrecno na svobodomiselni podlagi, da krščansko misleči fantje niso mogli biti več člani Sokola, temveč so morali ustanoviti lastna telovadna društva.

»Sokol« radi svojega strogo svobodomiselnega značaja, katerega se tudi prav nič ne sramuje in radi svoje ostro liberalno politične barve po deželi nikjer ni mogel z večjim uspehom razpeti svojih kril.

Sedaj naj mu pa pomaga država. »Sokol« se naenkrat smatra kot državno društvo, katerega seveda mora država na strani podpirati. In da se bo kolikor mogoče utrdil, naj se začne v šoli, med mladino. Vsi otroci, ki hočejo biti pridni, morajo pristopiti v »Sokola«. Kaj se pravi to?

1. Država naj z vso svojo oblastjo in močjo vpliva na to, da se svobodomiselno, protikrščansko naziranje začne vzgajati že

v otroku. In sicer naj stoji ta propaganda pod državnim varstvom.

2. Že pri nežni mladini naj se prične politični boji. Zakaj brez dvoma je, če se otroci vpisujejo v naraščaj, da bo velik otrok, ki ne bodo pristopili k »Sokolu«, ampak k »Orlu«, ki ni prav nič manj patriotičen kot »Sokol«. To se godi že zdaj.

Na neki šoli v bližini Ljubljane so se otroci stepli med sabo in se obkladali z nečednimi primki: »čuki«, »sove«. Drugod (tudi v bližini Ljubljane) se je primerilo, da je imel sokolski naraščaj izlet in so prišli otroci ob polnoči domov. In tako še v mnogih krajih. Naše načelo pa je: **Otroci naj se učijo in naj se ne vlačijo v politični boji!** Ali res hočemo, da se že v nežnih otroških srcih razpasejo politične strasti in sovraštvo? Ni čuda, da so vsi učitelji brez razlike mišljenja, ki jim je res ležeče na napredku in dobri vzgoji otrok strogo proti temu, da bi se sploh otrok dopustil v katehorični naraščaj. Otroci naj ima v šoli šolsko telovadbo, katero naj šola nekoliko skrbneje goji kot dosedaj, pa bo telesno ravno isti uspeh, vzgojno pa bo naravnost velik dobiček.

So pa brezvestni učitelji in strankarji, katerim je vzgoja otrok zadnja briga, prva in glavna skrb jim je, kako podpreti lastno stranko, kako v otroku čimpreje zbuditi in razviti politično strast in tako okrepiti lastne vrste.

Pripominjamo, da sta svoj čas obedve učiteljski organizaciji ugovarjali proti šolskemu naraščaju, toda pozneje se je liberalna organizacija premislila. Gotovo ne iz vzgojeslovnih vzrokov.

Mi pa danes najodločneje ugovarjamo nele proti krivičini in nespametni nameri naučnega ministra, proti kateremu se bomo borili v tem oziru do zadnjega, temveč sploh proti temu, da šoloobvezni otroci stopa v naraščaj, najsi bo že ta orlovski ali sokolski. Otroci naj ostane v šoli in pri svojih bukvicah. Za njegove vzgojitelje so poklicani starši in šola, najmanj pa politično pobarvana društva.

Po našem skromnem mnenju bi bile druge preosnove na ljudski šoli veliko bolj potrebne in nujne. Da bi se v naših šolah upeljal poduk, ki bi bolj odgovarjal kmetiskim zahtevam, da bi se otroci res naučili to, kar bodo pozneje v svojem kmetiskem življenju potrebovali, zato se noben zlodej ne zmeni. Le sokolski naraščaj, ta je seveda neobhodno potreben. Da je za življenje liberalne stranke morda potreben, ne bomo tajili, a z ljudskimi potrebami nima čisto nič opraviti. In državna politika se bo menda morala ozirati na

ljudske potrebe, ne pa na potrebe gotove svobodomiselnih stranke.

Kmetske Zveze in naša društva pa pozivljamo, da na svojih sestankih in shodih sprejmejo resolucijo, kjer naj odločno ugovarjajo proti uvedbi ne le sokolskega naraščaja, temveč šolskega naraščaja sploh!

Vsaka hiša, v kateri je kak član Kmetske zveze, mora imeti „Domoljuba“, kmetsko glasilo.

Papirnatu premirje.

»Slovenski Narod« je na »Domoljuba« hud, ker le-ta menda ne drži strankarskega premirja in se z ogorčenostjo vprašuje, če tako premirje velja samo za liberalno časopisje.

Gospoda, le odkrito si poglejmo v obraz in ne delajmo stvari takšnih, kakršne niso. Premirje je lepa beseda, toda ne sme biti samo beseda, temveč dejanje. In če Jugoslov. demokratska stranka v vseh svojih časopisih na same miroljubne piščalke piska (kar pa tudi v resnici ne) ni še celo premirje počenega groša vredno, če pa dejanja iste stranke čisto drugače govore. Ali je to premirje, če Adolf Ribnikar iz same osebnosti in strankarske maščevalnosti in škodoželjnosti hujska v »Domovini« zoper dr. Korošca, ki je načelnik »farovške« stranke, kakor blagovoli gospod državni poslanec zmerjati stranko, ki njemu ni všeč, ali je to premirje, če liberalna stranka preko Ljudske stranke nastavi poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji, ali je to premirje, da jugosl. demokratska stranka pri Auerspergovih gozdih podpira liberalne velekapitaliste, iz kmetov in iz njihovih zadrug pa se domalega norčuje prav po starem geslu: liberalcu groš, klerikalcu knof, ali je to premirje, če Sokoli po raznih krajih sučejo zelo malo ljubeznivo »uma svitile meče« pa tudi svoje pesti, če jim manjka »uma svitlih mečev« proti »Orlom«, kakor vam lahko dokaže n. pr. nepriestransko pisana kronika izžanskega Sokola? I. t. d.

Da, da, premirje je lepa stvar, toda če se razume premirje tako, da morajo naši fantje in naši kmetje čisto mirno in brez godrnjanja prenašati udarce, ki jim jih tako živahno delj nasprotna stranka, je to premirje vseeno nekoliko preenostransko. Zato naj se »Slovenski narod« ne čudi, da tudi »Domoljub« kot kmetsko glasilo ni neobčutljiv za te udarce.

Male ali velike občine?

(Z dežele.)

Nekaj dohtarjev je začelo z vso vnemo zagovarjati velike občine. »Domoljub« pa je že priobčil par glav iz ljudstva, ki nočejo o velikih občinah nič slišati, ampak se potegujejo za male občine. Kdo ima prav? Ker je »Slovenec« v št. 109 objavil iz peresa ko. visarja V. Polaka precej obsežen, pa dvomimo, če dovolj prečiščen članek o tej zadevi, spregovorimo zopet o tem besedo.

Po obč. upravi št. 61.917, str. 62, imamo na (bivšem) Kranjskem 368 občin: od teh ima pod 500 prebivalcev 98 občin, od 500 do 1000 prebivalcev 103 občine, od 1000 do 2000 stanovnikov 84 občin, od 2000 do 5000 76 občin, nad 5000 ima 6 občin.

Po obsegu je do 25 km² 221 občin, 92 občin meri od 25 do 50 km², 54 občin meri nad 50 km².

Po direktnem davku:

91 občin plačuje davka manj kot 2000, 134 občin plačuje davka od 2000 do 5000, 80 občin od 5000 do 10.000, 42 občin od 10.000 do 20.000, 12 občin od 20.000 do 30.000, 7 občin pa nad 30.000.

Ako primerjamo druge stare kronovine, ima:

Kranjsko 77% vseh občin pod 2000 stanovnikov, Koroško 80%, Štajersko 94%, Goriško 80%, Istra nima občin pod 2000 nič, pač pa 31 občin od 2000 do 5000, 15 nad 5000.

Povprečno število prebivalcev je znašalo vletu 1900 za eno občino:

Na Štajerskem 871, na Koroškem 1454, na Kranjskem 1415, na Goriškem 2242 in v Istri 6390.

Iz tega se razvidi, da so povprečno najmanjše občine na Štajerskem, na Koroškem in Kranjskem zelo enako velike, največje pa v Istri. Dalje se opazuje, da se je od leta 1869 število občin po vseh kronovinah dosledno povečalo, najbolj na Koroškem, na Kranjskem je nastalo v 50 letih 19 novih občin.

Iz tega sledi preskušeno dejstvo, da v ljudstvu nikakor ni te želje, da bi se občine povečavale, ampak narobe — če bi se reč lažje izpeljala in bi ne bilo toliko ovir, marsikje bi se občine še bolj razdrobile in število občin bi še bolj naraščalo.

Kako pa vendar, da se gotovi krogi tako vlečejo za velike občine? Morda zato, ker poznajo občinske potrebe in koristi le bolj od zelene mize, ne pa od blizu — iz življenja, kakor je zunaj na deželi. Kak učen gospod morda misli, da je občina tukaj radi višje gospode, da se nji vse komot naredi; kmet pa sodi, da je občina radi ljudstva, in ne ljudstvo radi občine.

Kdo bi pa imel ugodnosti od velikih občin? Ali občani sami? Živim v občini, ki meri 107 km², torej je gotovo dovolj velika. Koliko težav je imelo ljudstvo — recimo med vojno — ko je moralo tako daleč k županiji hoditi. Koliko zamude časa, če prihajajo občani k volitvam ali po drugih opravkih, ko morajo mnogi po 2 uri daleč. Ves truden je prišel vojak na dopust, pa hajdi zopet na dolgo pot k županu, da se pri njem zglašiš. Kolikrat bi šel marsikdo k županstvu, da bi kaj poizvedel, pa ni šel, ker je predaleč.

Ali imajo ugodnosti občinski odborniki? Zanje pomenja občinska seja izguba dneva in denarja, ker tisti dan ne more nihče več delati. In kakšno delo je to, da se skliče skupaj 25 občinskih odbornikov, ko jim mora sluga po občirni

občini, ki je dolga pet ur, dostavljati vabila. Ker so odborniki tako daleč narazen raztreseni, ne poznajo na drugem koncu občine ne ljudi ne razmer.

Ali bolje funkcijonira občinska uprava? Že volitev župana ni nikdar prosta volitev, ker se ga mora zmeraj iz srede voliti, dočim bi se morda ob robih dobilo zmožnejših mož, pa ne morejo priti v pošte, ker bi nastala daljava do njih še večja. V malih občinah, posebno tam, kjer se občinske meje križajo s farnimi mejami, kar je najboljše, ali so stanovniki sploh krajevno in po koristih arondirani, so ljudje bolj enega duha in enega značaja, ker imajo več skupnih interesov; v velikih občinah posamezne podobčine ne gredo lahko skupaj, tako, da se kaj hitro pojavijo nasprotstva in nesoglasja. Tako pridejo v mnogo krajih navzkriž radi šol, občinskih potov v prostornem smislu v velikih občinah skoro ne more biti, ampak le vaška pota. Posredovalni urad smo pri nas morali razdeliti, drugače ni prav šlo; aprovizacijo tudi na tri oddelke; razne rekvizijske sitnosti isto tako, kar bi se sicer komaj moglo o pravem času vse izvršiti.

Edino dobro velike občine vidim v tem, da pride lahko občinska režijska cena, kakor v majhnih občinah, seveda, če se preveč ne šari in ima tako dragega tajnika, kakor ga hoče imeti gosp. V. Polak. In ravno radi tega tudi nisem prijatelj preveč majhnim občinam, ker za mnogo stvari pridejo ravno tista opravila in stroški v majhni občini kakor v veliki, kjer se seveda lažje nosijo bremena. Srednja pot utegne tudi tukaj biti najbolj pametna, pri čemer je treba seveda upoštevati vse okoliščine in krajevne razmere. Ljudstvo samo bo najbolj merodajno, da bo znalo pravo zadeti; in vsak slučaj je treba presojati zase, ker nič bi ne bilo pogrešeno, kakor vse po enem kopitu hoteti uravnati. Pa poslušajmo, kako zagovarjajo gospodje velike občine!

(Konec prihodnjč.)

Kje je izvor?

(Dopis z dežele.)

Pride ženica iz Ljubljane, kamor je bila šla, da proda par jajc, piščet, nekoliko mleka in odda pismo za v Ameriko. — »No, kaj je kaj novega v Ljubljani?« jo vprašam. »E, kaj bo novega, draginja je. Usnje se je zopet podražilo itd. Pa sedaj se menijo v Ljubljani, da bosta Anglež in Francoz šla z vojsko nad Srba; kajti on je vzrok vse vojske in še sedaj ne da miru. Tudi mi ne bomo pod Srba, ampak pod Nemca in Italijana. Bog se nas usmili!«

Tako in enako mi pripoveduje zgovorna mamica. Zastonj je vse moje prizadevanje, da bi ji dokazal, da to ne more biti. Zakaj, ravno Srbi so zazmerom največ žrtvovali za entento. Tudi tega jim ne morem dokazati, da ni potreba, da bi bili ravno »pod« enega drugega, saj smo sami zase; če pa smo s Srbi združeni, ni to nič slabega. Toda tisočletno suženjstvo je izbrisalo vse pojme svobode v duši preprostega človeka. Zato se mi čudno zdi,

da ne pride preprost človek v Ljubljani nikjer v stik z drugim kot s podkupljenimi hujškači. Na mestu bi bilo, da se ljubljanska domoljubna inteligenca včasih tudi kakemu preprostemu človeku približa, ter mu privoščji besedo. Ako delajo drugi — podkupljeni sicer — propagando za Nemce in Italijane, zakaj ne bi mi zase propagirali.

Opozoril bi pa vlado, naj se na take pojave nekoliko bolj ozira, ker drugače njena avtoriteta ne pridobiva na ugledu, temveč nasprotno!

Španov mlinar iz Stare vasi.

Slučajnosti.

(Dopis s kmetov).

Ne vem, če pojde. Trudna in okorna mi je roka in težko se pripravim k pisanju. Vendar »Domoljub« pozivlja, naj pišemo kmetje, in staremu prijatelju se človek nerad odreče. Pa dajmo! Če bodo naše sestavke brali gospodje, katerim so namenjeni, je seveda drugo vprašanje; saj je neki gospod, ki se sicer zanima za ljudski blagor, pripovedoval, da »Domoljuba« prav redko čita, ker mu dnevnik in znanstvene revije vzamejo preveč časa. »Domoljub« mora torej poskrbeti, da pride v roko vsakemu ljudskemu zastopniku, da ga bo čital vsak, ki ima kako besedo v javnosti.

Začnem pa prvi članek s slučajnostmi, kajti pravkar sem prišel iz mokraškega shoda. Govorniki so rohneli nad »farji«, rohneli so pa tudi nad kmetom, zato, ker je zemlja kmetova last, delavec pa mora živeti od kmetove milosti, stradati in trpeti, kakor živinče, kmet pa da ima v obilici vsega, česar poželi. — Čudno, da toliko teh ljudi, ki vpijejo čez kmeta, ne marajo njegovih dobrot, ter drve v rudnike in tovarne, kjer se dela samo osem ur; kmet pa je vprežen od zore do mraka, največkrat celo pozno v noč in pri tem navezan le na svoje lastne pridelke. — Večji posestnik je poleg neke tovarne, kjer je vsak dan postopalo več brezposelnih delavcev, nabiral moči za pomladno delo, toda niti enega ni mogel dobiti. »Rajši stradam brez dela,« so mu odgovarjali, »kakor pa z malo delam na polju.« Vidite, kako delavci poznajo naš kmeti raj, iz katerega so nekoč izšli, in kako nekaterim mrzi naporno kmeti delo. Zato je brezmiseln zahteva, naj kmet, kar v potu svojega obraza pridela, pod ceno prodaja, najemnikom pa naj čez mero drago plačuje.

Pa tudi gospoda je huda na kmeta. Radi težkega dela, blatnih čevljev, in krvavih žuljev nas gotovo ne zavidajo, vseč so ji le živila, ki jih kmet, večkrat pritršana od svojih ust, prinaša na mestni trg. Čul sem nedavno mestno gospodično, ki je grozovito zmerjala preprosto kmetico, ker se nista mogle pogoditi za ceno nekega predmeta: »Vi take stvari doma zastonj pridete,« ji je med debelimi psovkami vrgla obraz, »tukaj pa odirate uboge meščane.« Tako more govoriti le zlobnež ali pa človek brez razuma. Kmeti ljudstvo v teh vrstah ne more iskati prijateljev.

So pa še drugi nedostatki in ovire, ki vijejo kmeta v obraz. Prodajalne na de-

želi so prazne, niti najpotrebnejšega ni dobiti za denar. Sladkorne nakaznice so na raznih krajih razdeljene že več mesecev, sladkorja pa ni od nikoder. Nekje na Češkem so med vojsko postavili mlaje, jih okrasili z nakaznicami, v sredo pa so pritrtili napis, ki se je glasil: od vsakega drevesa na svetu se more jesti, le od tega ne... Pač res, tudi od poročil o ladjah, ki obložene z živili plavajo iz Amerike, se ne da živeti. — Denarna vrednost pada od dne do dne, kljub temu upa se valutno vprašanje le počasi rešuje. Delavci, obrtniki in rokodelci hočejo biti plačani z živili, s katerimi se ob sedanjih razmerah razpolaga komaj za lastno potrebo. Šesttedenska mobilizacija je pobrala kmetu najboljše delavne moči, vsled česar bodo dohodki občutno prikrajšani. Zastopniki ljudstva naj povedo vladi, da naše rame ječe pod neznosnim bremenom davkov, da bijemo kmetje v sedanjih razmerah boj za obstanek, da smo navezani le na lastne pridelke, da potrebujemo, če hočemo živeti, čilih delavnih moči. — Skoraj naj napočij doba, v kateri kmet ne bo vedno primoran dati, ampak bo začel tudi enkrat prejemati.

Kosežan.

Kmetske zveze brez rednih sej so mrtve. Posvetujte se in pošiljajte poročila Jugoslovanski kmetski zvezi v Ljubljani.

Rdeče groznje.

Marsikdo, ki je čital o krvavih pokoljih, ki so jih uprizarjali boljševiki, to je skrajni prenapeteži v socialno-demokratski stranki, na Ruskem, Nemškem, Ogrskem in drugod, si je morda mislil, da je prišlo do takih krvolilitij le bolj slučajno, v slepi trenotni strasti, ki so jo še bolj podžigale trpke posledice prestane vojne. Če pa pogledamo v zgodovino socialne demokracije, najdemo že dolga desetletja kri in nasilen prevrat v programih (načrtih) te stranke, torej nameravan. Že znani socialno-demokratski voditelj Bebel prerokuje v svoji knjigi »Žena«, da se bo koncem 19. stoletja odločil velikanski boj med starim (kapitalističnim) in novim (socialno-demokratskim) svetom.

»Prepričan sem,« je govoril mož na strankarskem shodu v Erfurtu leta 1891., »da je uresničenje naših zadnjih ciljev tako blizu, da vas je le malo v tej dvorani, ki ne boste doživeli teh dni.«

Premišljeno in dosledno je stremila socialno-demokratska stranka za družabno-političnim prevratom, ki po njenem lastnem prepričanju ni mogoč brez nasilstev in krvolitja.

Navesti hočemo za to samo par dokazov, ki jih povzemamo iz zapisnikov (protokolov) njihovih strankarskih shodov.

V št. Galnu na švicarskem je govoril Bebel: »Kdor misli, da je mogoče doseči zadnje cilje socialne demokracije mirnim potom, to je s pomočjo današnjih ustavnih zbornic (parlamentov), dotični ali teh ciljev ne pozna ali pa je slepar.«

Na svojem shodu v Wydenu (Švica) leta 1880. izjavljajo rdeči sociji z največjo prostodušnostjo, »da se ne bodo strahšili prav nobenega sredstva, če bi jim hotela družba zajeziti pot do uresničenja njihovih načrtov.«

Po zatrdilu Liebknechtovem (ki je bil umorjen letos v boljševiški revoluciji v Berlinu) na kongresu v Curihu leta 1893. socialnih demokratov tudi pred mojitvami ruskih nihilistov ni strah:

»Če bi bile pri nas na Nemškem ruske razmere,« je rekel, »potem bi pri nas nemškem socijem ne preostajalo nič drugega kot taktika (način ravnanja v boju) nihilistov.« Navzoči socialni demokratje so mu viharno pritrjevali.

Nasproti socialnim demokratom je vsakdo, ki ne prisega na njihova načela, brezpravna para. Proletarci (to je ljudje z mnogimi otroki, pa brez premoženja, od besede proles = potomstvo) bodo napravili nov red v razvoju človeške družbe. Kdor bi se temu razvoju uprl, ta je brezpraven in ga nositelji novega razvoja, to je socialni demokratje, smeje brez pomisleka in greha ustreliti, če imajo le dovolj moči zato!

Tudi Karol Marks, oče današnje socialne demokracije, se dobro zaveda, da se njegove ideje (misli) ne dajo izvesti brez nasilstev. V svojem »komunističnem manifestu« pravi med drugim: »Razlastitev (ekspropriacija) proizvodnih sredstev, to je zemlje, raznih obrtnih surovin, strojev itd. se ne da izpeljati drugače, kakor na ta način, da posežemo nasilno v lastninsko pravico meščanov.« »Čim huje se bodo le-ti ustavljali,« tako nadaljuje tovariš Bebel (v knjigi »Naši cilji,«) »s toliko hujšo silo bomo dosegli nove razmere. S škropljenjem z rožno vodo se naš vprašanje nikakor ne da rešiti.«

Vedno in vedno poudarjajo rdeči sociji neizogibno mejo nasilnega prevrata.

»Družabni prevrat (revolucija), ki bo končal dobo kapitalizma, bo izvršil nad kapitalisti smrtno obsodbo,« pravi Lafarg (v knjigi »Komunizem in kapitalizem«).

To potrjuje tudi Dicgen (v knjigi »Bodočnost socialne demokracije«), ki pravi, da hočejo dospeti socialni demokratje do reda skozi nered.«

In Pfund (v knjigi »Naša taktika«) izjavlja tako odkrito:

»Z državnozbornskimi govori in sklepi večine se ne prevačajo prestoli, se ne razlaščujejo razlaščevalci, se ne odstranjajo nasprotstva med sloji, se ne obistinjujejo človeške pravice. Vse to bo mogoče samo s prehodno »diktaturo proletarijata« (diktator je samodržec, samosilnik), ali recimo kar naravnost, z našo silo.«

Opomniti pa moram, da so gorenji izreki o skorajšnjem, krvavem prevratu človeške družbe namenjeni le razboritejšim in bolj nepočakanim socialno-demokra-

* Op.: Nihilisti, od latinske besede nihil = nič, hočejo uničiti sedanji družabni red z nasilnimi sredstvi, predvsem z umori visoko stoječih oseb. Njihovi bratci so anarhisti, ki enako mislijo in ravnaajo

ljudske potrebe, ne pa na potrebe gotove svobodomiselnih stranke.

Kmetske Zveze in naša društva pa pozivljamo, da na svojih sestankih in shodih sprejmejo resolucijo, kjer naj odločno ugovarjajo proti uvedbi ne le sokolskega naraščanja, temveč šolskega naraščanja sploh!

Vsaka hiša, v kateri je kak član Kmetske zveze, mora imeti „Domoljuba“, kmetsko glasilo.

Papirnatu premirje.

»Slovenski Narod« je na »Domoljuba« hud, ker le-ta menda ne drži strankarskega premirja in se z ogorčenostjo vprašuje, če tako premirje velja samo za liberalno časopisje.

Gospoda, le odkrito si poglejmo v obraz in ne delajmo stvari takšnih, kakršne niso. Premirje je lepa beseda, toda ne sme biti samo beseda, temveč dejanje. In če Jugoslov. demokratska stranka v vseh svojih časopisih na same miroljubne piščalke piska (kar pa tudi v resnici ne) ni še celo premirje počenega groša vredno, če pa dejanja iste stranke čisto drugače govore. Ali je to premirje, če Adolf Ribnikar iz same osebnosti in strankarske maščevalnosti in škodoželjnosti hujska v »Domovini« zoper dr. Korošca, ki je načelnik »farovške« stranke, kakor blagovoli gospod državni poslanec zmerjati stranko, ki njemu ni všeč, ali je to premirje, če liberalna stranka preko Ljudske stranke nastavi poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji, ali je to premirje, da jugosl. demokratska stranka pri Auerspergovih gozdih podpira liberalne velekapitaliste, iz kmetov in iz njihovih zadrug pa se domalega norčuje prav po starem geslu: liberalcu groš, klerikalcu knof, ali je to premirje, če Sokoli po raznih krajih sučejo zelo malo ljubeznivo »uma svitile meče« pa tudi svoje pesti, če jim manjka »uma svitlih mečev« proti »Orlom«, kakor vam lahko dokaže n. pr. nepriestransko pisana kronika izanskega Sokola? I. t. d.

Da, da, premirje je lepa stvar, toda če se razume premirje tako, da morajo naši fantje in naši kmetje čisto mirno in brez godrnjanja prenašati udarce, ki jim jih tako živahno deli nasprotna stranka, je to premirje vseeno nekoliko prenostransko. Zato naj se »Slovenski narod« ne čudi, da tudi »Domoljub« kot kmetsko glasilo ni neobčutljiv za te udarce.

Male ali velike občine?

(Z dežele.)

Nekaj dohtarjev je začelo z vso vnemo zagovarjati velike občine. »Domoljub« pa je že priobčil par glasov iz ljudstva, ki nočejo o velikih občinah nič slišati, ampak se potegujejo za male občine. Kdo ima prav? Ker je »Slovenec« v št. 109 objavil iz peresa komisarja V. Polaka precej obsežen, pa dvomimo, če dovolj premišljen čla-

nek o tej zadevi, spregovorimo zopet o tem besedo.

Po obč. upravi št. 61.917, str. 62, imamo na (bivšem) Kranjskem 368 občin: od teh ima pod 500 prebivalcev 98 občin, od 500 do 1000 prebivalcev 103 občine, od 1000 do 2000 stanovnikov 84 občin, od 2000 do 5000 76 občin, nad 5000 ima 6 občin.

Po obsegu je do 25 km² 221 občin, 92 občin meri od 25 do 50 km², 54 občin meri nad 50 km².

• Po direktnem davku:

91 občin plačuje davka manj kot 2000, 134 občin plačuje davka od 2000 do 5000, 80 občin od 5000 do 10.000, 42 občin od 10.000 do 20.000, 12 občin od 20.000 do 30.000, 7 občin pa nad 30.000.

Ako primerjamo druge stare kronovine, ima:

Kranjsko 77% vseh občin pod 2000 stanovnikov, Koroško 80%, Štajersko 94%, Goriško 80%, Istra nima občin pod 2000 nič, pač pa 31 občin od 2000 do 5000, 15 nad 5000.

Povprečno število prebivalcev je znašalo v letu 1900 za eno občino:

Na Štajerskem 871, na Koroškem 1454, na Kranjskem 1415, na Goriškem 2242 in v Istri 6390.

Iz tega se razvidi, da so povprečno najmanjše občine na Štajerskem, na Koroškem in Kranjskem zelo enako velike, največje pa v Istri. Dalje se opazuje, da se je od leta 1869 število občin po vseh kronovinah dosledno povečalo, najbolj na Koroškem, na Kranjskem je nastalo v 50 letih 19 novih občin.

Iz tega sledi preskušeno dejstvo, da v ljudstvu nikakor ni te želje, da bi se občine povečavale, ampak narobe — če bi se reč lažje izpeljala in bi ne bilo toliko ovir, marsikje bi se občine še bolj razdrobile in število občin bi še bolj naraščalo.

Kako pa vendar, da se gotovi krogi tako vlečejo za velike občine? Morda zato, ker poznajo občinske potrebe in koristi le bolj od zelene mize, ne pa od blizu — iz življenja, kakor je zunaj na deželi. Kak učen gospod morda misli, da je občina tukaj radi višje gospode, da se nji vse komot naredi; kmet pa sodi, da je občina radi ljudstva, in ne ljudstvo radi občine.

Kdo bi pa imel ugodnosti od velikih občin? Ali občani sami? Živim v občini, ki meri 107 km², torej je gotovo dovolj velika. Koliko težav je imelo ljudstvo — recimo med vojno — ko je moralo tako daleč k županiji hoditi. Koliko zamude časa, če prihajajo občani k volitvam ali po drugih opravkih, ko morajo mnogi po 2 uri daleč. Ves truden je prišel vojak na dopust, pa hajdi zopet na dolgo pot k županu, da se pri njem zglašiš. Kolikrat bi šel marsikdo k županstvu, da bi kaj poizvedel, pa ni šel, ker je predalet.

Ali imajo ugodnosti občinski odborniki? Zanje pomenja občinska seja izguba dneva in denarja, ker tisti dan ne more nihče več delati. In kakšno delo je to, da se skliče skupaj 25 občinskih odbornikov, ko jim mora sluga po obširni

občini, ki je dolga pet ur, dostavljati vabila. Ker so odborniki tako daleč narazen raztreseni, ne poznajo na drugem koncu občine ne ljudi ne razmer.

Ali bolje funkcijonira občinska uprava? Že volitev župana ni nikdar prosta volitev, ker se ga mora zmeraj iz srede voliti, dočim bi se morda ob robih dobilo zmogljivejših mož, pa ne morejo priti v poštev, ker bi nastala daljava do njih še večja. V malih občinah, posebno tam, kjer se občinske meje križajo s farnimi mejami, kar je najboljše, ali so stanovniki sploh krajevno in po koristih arondirani, so ljudje bolj enega duha in enega značaja, ker imajo več skupnih interesov; v velikih občinah posamezne podobčine ne gredo lahko skupaj, tako, da se kaj hitro pojavijo nasprotstva in nesoglasja. Tako pridejo v mnogo krajih navzkriž radi šol, občinskih potov v prostornem smislu v velikih občinah skoro ne more biti, ampak le vaška pota. Posredovalni urad smo pri nas morali razdeliti, drugače ni prav šlo; aprovizacijo tudi na tri oddelke; razne rekvizijske sitnosti isto tako, kar bi se sicer komaj moglo o pravem času vse izvršiti.

Edino dobro velike občine vidim v tem, da pride lahko občinska režijska ceneja, kakor v majnih občinah, seveda, če se preveč ne šari in nima tako dragega tajnika, kakor ga hoče imeti gosp. V. Polak. In ravno radi tega tudi nisem prijatelj preveč majnim občinam, ker za mnogo stvari pridejo ravno tista opravila in stroški v majni občini kakor v veliki, kjer se seveda lažje nosijo bremena. Srednja pot utegne tudi tukaj biti najbolj pametna, pri čemer je treba seveda upoštevati vse okoliščine in krajevne razmere. Ljudstvo samo bo najbolj merodajno, da bo znalo pravo zadeti; in vsak slučaj je treba presojati zase, ker nič bi ne bilo pogrešeno, kakor vse po enem kopitu hoteti uravnati. Pa poslušajmo, kako zagovarjajo gospodje velike občine!

(Konec prihodnjič.)

Kje je izvor?

(Dopis z dežele.)

Pride žena iz Ljubljane, kamor je bila šla, da proda par jajc, piščet, nekoliko mleka in odda pismo za v Ameriko. — »No, kaj je kaj novega v Ljubljani?« jo vprašam. »E, kaj bo novega, draginja je. Usnje se je zopet podražilo itd. Pa sedaj se menijo v Ljubljani, da bosta Anglež in Francoz šla z vojsko nad Srba; kajti on je vzrok vse vojske in še sedaj ne da miru. Tudi mi ne bomo pod Srba, ampak pod Nemca in Italijana. Bog se nas usmili!«

Tako in enako mi pripoveduje zgovorna mamica. Zastonj je vse moje prizadevanje, da bi ji dokazal, da to ne more biti. Zakaj, ravno Srbi so zazmerom največ žrtvovali za entento. Tudi tega jim ne morem dokazati, da ni potreba, da bi bili ravno »pod« enega drugega, saj smo sami zase; če pa smo s Srbi združeni, ni to nič slabega. Toda tisočletno suženjstvo je izbrisalo vse pojme svobode v duši preprostega človeka. Zato se mi čudno zdi,

da ne pride preprost človek v Ljubljani nikjer v stik z drugim kot s podkupljenimi hujškači. Na mestu bi bilo, da se ljubljanska domoljubna inteligenca včasih tudi kakemu preprostemu človeku približa, ter mu privošči besedo. Ako delajo drugi — podkupljeni sicer — propagando za Nemce in Italijane, zakaj ne bi mi zase propagirali.

Opozoril bi pa vlado, naj se na take pojave nekoliko bolj ozira, ker drugače njena avtoriteta ne pridobiva na ugledu, temveč nasprotno!

Španov mlinar iz Stare vasi.

Slučajnosti.

(Dopis s kmetov).

Ne vem, če pojde. Trudna in okorna mi je roka in težko se pripravim k pisanju. Vendar »Domoljub« pozivlja, naj pišemo kmetje, in staremu prijatelju se človek nerad odreče. Pa dajmo! Če bodo naše sestavke brali gospodje, katerim so namenjeni, je seveda drugo vprašanje; saj je neki gospod, ki se sicer zanima za ljudski blagor, pripovedoval, da »Domoljuba« prav redko čita, ker mu dnevnik in znanstvene revije vzamejo preveč časa. »Domoljub« mora torej poskrbeti, da pride v roko vsakemu ljudskemu zastopniku, da ga bo čital vsak, ki ima kako besedo v javnosti.

Začnem pa prvi članek s slučajnostmi, kajti pravkar sem prišel iz mokraškega shoda. Govorniki so rohneli nad »farji«, rohneli so pa tudi nad kmetom, zato, ker je zemlja kmetova last, delavec pa mora živeti od kmetove milosti, stradati in trpeti, kakor živinče, kmet pa da ima v obilici vsega, česar poželi. — Čudno, da toliko teh ljudi, ki vpijejo čez kmeta, ne marajo njegovih dobrot, ter drve v rudnike in tovarne, kjer se dela samo osem ur; kmet pa je vprežen od zore do mraka, največkrat celo pozno v noč in pri tem navezan le na svoje lastne pridelke. — Večji posestnik je poleg neke tovarne, kjer je vsak dan postopalo več brezposelnih delavcev, nabiral moči za pomladno delo, toda niti enega ni mogel dobiti. »Rajši stradam brez dela,« so mu odgovarjali, »kakor pa z motiko delam na polju.« Vidite, kako delavci poznajo naš kmetški raj, iz katerega so nekoč izšli, in kako nekaterim mrzi naporno kmetško delo. Zato je brezmiseln zahteva, naj kmet, kar v potu svojega obraza pridelal, pod ceno prodaja, najemnikom pa naj čez mero drago plačuje.

Pa tudi gospoda je huda na kmeta. Radi težkega dela, blatnih čevljev, in krvavih žuljev nas gotovo ne zavida, vseč so ji le živila, ki jih kmet, večkrat pritrzana od svojih ust, prinaša na mestni trg. Čul sem nedavno mestno gospodično, ki je grozovito zmerjala preprosto kmetico, ker se nista mogle pogoditi za ceno nekega predmeta: »Vi take stvari doma zastoj pride late,« ji je med debelimi psovkami vrgla v obraz, »tukaj pa odirate uboge meščane.« Tako more govoriti le zlobnež ali pa človek brez razuma. Kmetško ljudstvo v teh vrstah ne more iskati prijateljev.

So pa še drugi nedostatki in ovire, ki vijejo kmeta v obraz. Prodajalne na de-

želi so prazne, niti najpotrebnejšega ni dobiti za denar. Sladkorne nakaznice so na raznih krajih razdeljene že več mesecev, sladkorja pa ni od nikoder. Nekje na Češkem so med vojsko postavili mlaje, jih okrasili z nakaznicami, v sredo pa so pritrtili napis, ki se je glasil: od vsakega drevesa na svetu se more jesti, le od tega ne... Pač res, tudi od poročil o ladjah, ki obložene z živili plavajo iz Amerike, se ne da živeti. — Denarna vrednost pada od dne do dne, kljub temu upa se valutno vprašanje le počasi rešuje. Delavci, obrtniki in rokodelci hočejo biti plačani z živili, s katerimi se ob sedanjih razmerah razpolaga komaj za lastno potrebo. Šesttedenska mobilizacija je pobrala kmetu najboljše delavne moči, vsled česar bodo dohodki občutno prikrajšani. Zastopniki ljudstva naj povedo vladi, da naše rame ječe pod neznosnim bremenom davkov, da bijemo kmetje v sedanjih razmerah boj za obstanek, da smo navezani le na lastne pridelke, da potrebujemo, če hočemo živeti, čilih delavnih moči. — Skoraj naj napočij doba, v kateri kmet ne bo vedno primoran dajati, ampak bo začel tudi enkrat prejemati.

Kosežan.

Kmetske zveze brez rednih sej so mrtve. Posvetujte se in pošiljajte poročila Jugoslovanski kmetški zvezi v Ljubljani.

Rdeče grožnje.

Marsikdo, ki je čital o krvavih pokoljih, ki so jih uprizarjali boljševiki, to je skrajni prenapetosti v socialno-demokratski stranki, na Ruskem, Nemškem, Ogrskem in drugod, si je morda mislil, da je prišlo do takih krvolitij le bolj slučajno, v slepi trenutni strasti, ki so jo še bolj podžigale trpe posledice prestane vojne. Če pa pogledamo v zgodovino socialne demokracije, najdemo že dolga desetletja kri in nasilen prevrat v programih (načrtih) te stranke, torej nameravan.

Že znani socialno-demokratski voditelj Bebel prerokuje v svoji knjigi »Žena«, da se bo koncem 19. stoletja odločil velikanski boj med starim (kapitalističnim) in novim (socialno-demokratskim) svetom.

»Prepričan sem,« je govoril mož na strankarskem shodu v Erfurtu leta 1891., »da je uresničenje naših zadnjih ciljev tako blizu, da vas je le malo v tej dvorani, ki ne boste doživeli teh dni.«

Premišljeno in dosledno je stremila socialno-demokratska stranka za družabno-političnim prevratom, ki po njenem lastnem prepričanju ni mogoč brez nasilstev in krvolitja.

Navesti hočemo za to samo par dokazov, ki jih povzemamo iz zapisnikov (protokolov) njihovih strankarskih shodov.

V št. Galnu na Švicarskem je govoril Bebel: »Kdor misli, da je mogoče doseči zadnje cilje socialne demokracije mirnim potom, to je s pomočjo današnjih ustavnih zbornic (parlamentov), dotični ali teh ciljev ne pozna ali pa je slepar.«

Na svicem shodu v Wydenu (Švica) leta 1880. izjavljajo rdeči sociji z največjo prostodušnostjo, »da se ne bodo strahili prav nobenega sredstva, če bi jim hotela družba zajeziti pot do uresničenja njihovih načrtov.«

Po zatrdilu Liebknechtovem (ki je bil umorjen letos v boljševiški revoluciji v Berlinu) na kongresu v Curihu leta 1893. socialnih demokratov tudi pred mo-ritvami ruskih nihilistov ni strah:

»Če bi bile pri nas na Nemškem ruske razmere,« je rekel, »potem bi pri nas nemškimi socijem ne preostajalo nič drugega kot taktika (način ravnanja v boju) nihilistov.«* Navzoči socialni demokratje so mu viharno pritrjevali.

Nasproti socialnim demokratom je vsakdo, ki ne prisega na njihova načela, brezpravna para. Proletarci (to je ljudje z mnogimi otroki, pa brez premoženja, od besede proles = potomstvo) bodo napravili nov red v razvoju človeške družbe. Kdor bi se temu razvoju uprl, ta je brezpraven in ga nositelji novega razvoja, to je socialni demokratje, smejo brez pomisleka in greha ustreliti, če imajo le dovolj moči zato!

Tudi Karol Marks, oče današnje socialne demokracije, se dobro zaveda, da se njegove ideje (misli) ne dajo izvesti brez nasilstev. V svojem »komunističnem manifestu« pravi med drugim: »Razlastitev (ekspropriacija) proizvodjalnih sredstev, to je zemlje, raznih obrtnih surovin, strojev itd. se ne da izpeljati drugače, kakor na ta način, da posežemo nasilno v lastninsko pravico meščanov.« »Čim huje se bodo le-ti ustavljali,« tako nadaljuje tovariš Bebel (v knjigi »Naši cilji«), »s toliko hujšo silo bomo dosegli nove razmere. S škropljenjem z rožno vodo se naše vprašanje nikakor ne da rešiti.«

Vedno in vedno poudarjajo rdeči sociji neizogibno mejo nasilnega prevrata.

»Družabni prevrat (revolucija), ki bo končal dobo kapitalizma, bo izvršil nad kapitalisti smrtno obsodbo,« pravi Lafarg (v knjigi »Komunizem in kapitalizem«).

To potrjuje tudi Dicgen (v knjigi »Bodočnost socialne demokracije«), ki pravi, da hočejo dospeti socialni demokratje do reda skozi nered.

In Pfund (v knjigi »Naša taktika«) izjavlja tako odkrito:

»Z državnoborskimi govori in sklepi večine se ne prevračajo prestoli, se ne »razlaščujejo razlaščevalci«, se ne odstranjajo nasprotstva med sloji, se ne obstinjajo človeške pravice. Vse to bo mogoče samo s prehodno »diktaturo proletarijata« (diktator je samodržec, samosilnik), ali recimo kar naravnost, z našo silo.«

Opomniti pa moram, da so gorenji izreki o skorajšnjem, krvavem prevratu človeške družbe namenjeni le razboritejšim in bolj nepočakanim socialno-demokra-

* Op.: Nihilisti, od latinske besede nihil = nič, hočejo uničiti sedanji družabni red z nasilnimi sredstvi, predvsem z umori visoko stoječih oseb. Njihovi bratci so anarhisti, ki enako mislijo in ravnaajo

škim sodrugom, ki bi bili raje danes nego jutri v rdečkarskem paradižu, kjer bo imel vsak vse, ne bo treba delati več nego k večjemu 2 do 3 ure na dan in kjer se bodo ženili po rokomavharsko: in nomine patre, vzem' jo na kvat're, če drugo dobiš, pa to zapustiš. Če pa očitaš na kakem shodu socijalnim demokratom, češ, da pripravljajo ljudstvu strašno, krvavo nesrečo, tedaj takoj zapuste svojo pravo hišo (revolucijo) in se skrivajo za grm evolucije ali razvoja. Tako imajo za svoje ovčice vedno pripravljene dve vrsti soli, ki jo uporabljajo kakor ravno nanese potreba. Pred nepočakanimi sociji bijejo plat zvona, pred ostalim ljudstvom pa piskajo na pastirsko piščalko mirnega razvoja in sprave. In kako dosledni so ti tiči!

Bebel, ki se je izjavil ob neki priliki, da se zadnji cilji socijalizma nikakor ne dajo doseči parlamentarnim (to je postavnim in mirnim) potom, isti Bebel pravi ob drugi priliki (glej: »Bebel in njegova bodoča država«):

»Prepričan sem, da se zamore izvršiti prehod današnje družbe v socijalistično ravno tako mirno in razmeroma hitro, kakor so prišli Francozi leta 1870. do republike in se znebili Napoleona, ki je bil pri Sedan premagan in ujet.« Tako zna sipati Bebel pesek v oči!

Dicgen (»Religija socijalne demokracije«) je seveda drugačnih misli. On krega tiste, ki še upajo, da pride mirnim potom do socijalno-demokratskega raja, tako-le:

»O vi kratkovidni in tesnosrčni, ali še vedno ne razumete, da mora biti pred mirom boj, pred zidanjem podiranjem, pred lepo izpeljano organizacijo kaotično (polno zmešnjave) kupičenje snovi, pred nevihtno brezvetrije in pred splošnim osveženjem zraka nevihta? ... Zgodovina je pač obstala za nekaj časa, ker nabira sil za veliko katastrofo (polomijo).

Dicgen ima pač prav. Ljudstvo si ne bo dalo vzeti svoje zemlje in drugega premoženja in ga ne bo pustilo socijalizirati (podružabiti, podržaviti) brez krvavega boja.

Pa kako da miso pričeli socijalni demokrati že davno tega boja v družbi, od katerega si obetajo nebesa na zemlji, vprate morebiti.

Odgovor je lahek: njihov čas še ni prišel do pred svetovno vojno. Zato je Liebknecht l. 1890. na shodu v Halle že odločno proti uporabi sile. Ko je bil v pomilovanjem omenil anarhiste, ki so bili vrgli v Čikagu bombe med ljudstvo, pa so morali zato na vislice, je dostavil: »Kaj pa je pripravilo te naše mučence na vešanje? Edino le nauk, ki hoče staviti silo naproti silil! Če se hočemo postaviti na to stališče, smo izgubljeni. Sicer nas je mnogo, a vedno je še 80 odstotkov ljudstva zoper nas. In to ljudstvo ima armado, topove in policijo, lahko nas potakne v prisilno delavnico ali še bolje v norišnico, kamor spadam.«

Tu ga imamo socijalnega demokrata, da nam bolj odkritega ni treba! Ves greh čikaških morilcev z bombami obstoji po

njegovih mislih samo v tem, da je bombašev za nekaj stotisoč premalo.

Kongresu nemških socijalnih demokratov v Wudnu so sporočili belgijski sociji med drugim tudi to-le:

»Prepričani smo, da bo mogel proletarijat vreči vladajoče z njihovih tronov samo s silo; toda za danes se držimo vsakega nasilnega nastopa, zato ker smo v manjšini.«

Trpljenje in zmede svetovne vojne so napolnile socijalno demokracijo s pogumom, zazdelo se ji je, da je prišel čas, da uresniči davne prerokbe svojih rdečih očetov, da utopijo sedanji svetovni red v krvi, solzah in razvalinah in ustvarijo iz te zmešnjave nov krasen red sreče in blagostanja. Da se jim to ni posrečilo nikjer, tega smo pričeli mi, ki smo preživeli strašno krizo (nevarnost) svetovne vojne.

Naraščanje socijalne demokracije, strašno kupičenje premoženja v krempljih maloštevilnih liberalnih mogotcev, pa bodi vsemu mislečemu ljudstvu preglasen opomin:

Stopite skkupaj, moške in žene, mladeniči in dekleta, ki ste izpolnili 21. leto! Strnite se v k m e t s k e i n o b r t n e z v e z e, da zadušite nesrečni plevel socijalne demokracije, dokler še ni prepozno. Naša družba se mora postaviti na drugačen temelj, nego je stala doslej; liberalni temelj moramo nadomestiti s krščansko-socijalnim: da bo vsakdo, ki hoče delati, tudi preskrbljen z vsem, česar potrebuje. Šele potem se ne bo treba bati krvavih groženj socijalizma, ki bodo sicer nujno prišle nad nas, če ne danes, pa jutri.

Edina močna kmetška organizacija so Kmetške zveze!

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j Zoper razkosanje Slovencev je prišlo na deželno vladu za Slovenijo nebroj protestov od slovenskih občin, političnih in nepolitičnih društev.

jškoj Mahnič prost. Italijani so krškega škofa Mahniča izpustili. Škof se vrača sedaj iz Italije in pride v Belgrad.

j Požrešni Italijani. Italijani so zasedli železniško progo Trbiž-Beljak-Št. Vid, ker se boje, da ne bi te proge zasedli Jugoslavlani. Italijani se trudijo na vseh koncih in krajih, da prikrajšajo Jugoslavijo.

j Nov predlog glede Reke je stavil Wilson. Wilsonov predlog je še vedno samostojna reška država, katere vodstvo pa bi ne bilo sestavljeno tako, da bi imeli večino Italijani. Čez pet let naj bi se vršilo ljudsko glasovanje za celo državo nerazdeljeno. Italijani odklanjajo ta predlog, ker vedo, da je s tem Reka zanje izgubljena.

j Špilje je mirovna konferenca prisodila Nemški Avstriji. Špiljani pa o tem nečejo nič slišati in so sedaj podali izjavo, da hočejo biti v Jugoslaviji.

j Poslanika Francije in Anglije sta došla v Belgrad ter nastopila svojo službo.

j Češki poslanik v Belgradu. V Belgradu je nastopil svojo službo kot poslanec

čehoslovaške republike v naši državi, Kalina.

j Čehi za skupno mejo z Jugoslavlani. Vsa čehoslovaška kulturna društva so podpisala izjavo, v kateri zahtevajo skupne meje med Čehoslovaško in državo SHS.

j Počitnice narodnega predstavništva se začno 1. julija in bodo trajale poldrug mesec.

j Proti korupciji na železnicah. Hrvatski listi poročajo, da so v Zagrebu aretirali 3, v Dugem selu pa 17 železniških nastavljenjcev zaradi raznih nekorektnosti in jih izročili vojnemu sodišču v Zagrebu. Načelnik železniške postaje v Baku je odpuščen iz službe. Pričakujejo se nadaljne aretacije, Končno je zavel nov veter.

Domače novice.

k Uspeh Jugoslovanske Kmetške Zveze. Na ponovne ugovore Kmetških Zvez in Jugoslovanske Kmetške Zveze je naš državni poslanec dr. Hohnjec parkrat — kakor smo že zadnjič poročali — pritiskal na ministra, da naj se krivično zvišanje voznine na južni železnici odpravi. Minister je to storil in z 21. junijem se prične vožnja z znatno znižanimi cenami. Seveda, tako nizke cene ne bodo, kot so bile preje.

k Naša organizacija. Ta teden so se vršili sestanki kmetov v Dobrničju, v Šmartnem pod Šmarno goro in v Ljubnem. Ustanovile so se podružnice Km. Zv., izvolili so se odbori in pristopilo mnogo članov. Kmetje so pokazali povsod veliko zanimanje za organizacijo Jug. Km. Zv.

d O novi kmetški stranki pišejo socijalisti: »Liberalni kmetje so silno hudi, ker jim njihovi ljubljanski jerobi niso dali v Belgradu nobenega zastopnika, zato ustanovljajo novo »samostojno kmetško stranko«. Jabolko ne pade daleč od drevesa, zato si od te stranke ne moremo tudi ničesar obetati.« — To je splošna sodba o novi kmetijski stranki. Kmetje imamo že svoje Kmetške Zveze, imamo svoje kmetško glasilo in imamo načelnika, ki je kmet in poslanec v Narodnem predstavništvu, zato nam ni treba nobene nove stranke.

d Pravica se je izkazala. Kako so pred nekaterimi tedni skušali liberalni časopisi oprati surovi liberalni krvavi napad na želimeljskega župnika Erjavca na nekem shodu Kmetške Zveze, ter zvrčali vso krivdo na župnika, češ, da je ta napadel. Stvar se je obravnavala pred sodiščem in trije kolovodje so bili obsojeni na zapor.

d Zakaj zabavljajo zoper dr. Korošca. Poslanec Stanojevič, ki je član demokratskega kluba, katerega člani so tudi slovenski liberalci, je v zbornici silno zabavljajl čez dr. Korošcevo prehranjevalno politiko. Drugi dan se je zvedelo, da je dr. Korošec zaplenil temu dičnemu poslancu in zabavljaju nekaj dni preje 40 vagonov sladkorja, s katerim je mož hotel veriziti.

d Ubogi liberalci! Liberalni poslanec dr. Ribar je imel v Djakovem shod, na katerem so mu zborovalci soglasno izrekli nezaupnico.

d Oba protestna shoda prepovedana. Vojaška oblast je iz zunanje političnih raz-

logov oba protestna shoda, ki bi se morala vršiti prejšnji teden v Ljubljani proti krivicam, ki nam jih hočejo naložiti v Parizu, propovedala. Nam se to ne zdj umestno, da smo ententi tako pokorni. Roge ji pokazimo, potem nas bodo šele začeli upoštevati.

d Dva ministra v Ljubljani. Minister za socialno politiko Jože Gostinčar in finančni minister sta se mudila ta teden v Ljubljani.

d Naši vojni ujetniki na Francoskem se bodo kmalu vrnili. Da bi se vrnili ujetniki na Italijanskem, o tem italijanska vlada neče ničesar slišati.

d Žrtev nemškega divjaštva. V Ljubljani je umrl koroški begunec, župnik Peter Serajnik iz Št. Vida v Podjuni. Pred nekaj leti mu je vse pogorelo, pa ustvaril si je bil z razumnim kmetijstvom in marljivostjo lepo gospodarstvo. Ko se je pa zdaj vrnil z begunstva in je videl na lastne oči strašne posledice divjanja nemških tolpa, ki so mu vse bile raznesle in razbile, se mu je vmešalo.

c Pazite in čuvajte poljske brzojavne in telefonske proge! Ponavljajo se slučajji, da neznan zlikovci trgajo v ozadju fronte telefonske proge in krađejo kabel. To je zločin, ki onemogoči našim četam zvezo med seboj in ozadjem in otežkoči operacije. — Opozarja se, da se bo vsako poškodovanje poljskih telefonskih prog ali pa tatvina žice in kabela najstrožje kaznovalo po vojnih zakonih. — Komanda Dravske divizijske oblasti.

d Požar. V nedeljo 1. junija ob pol šestih popoldne je pri Znamenjsku na Koprnici pri Kranju izbruhnil požar in vpepelil hišo in gospodarsko poslopje. Za ubogo družino je to dvakrat težek udarec. Prišli so gasiti iz Kranja, kokriški in predaški gasilci so pa premišljevali, ali bi šli ali ne. Tako se je pokazalo, da je zadnji čas, da se tukajšnji požarni brambci z mlajšimi močmi izpopolnita. — Kokrica, 6. junija 1919. Nekdo.

d A. Sič, »O slovenskih narodnih nošah«. Opisovatelj slov. narodnih vezenin, je opisal sedaj še razne vrste naše narodne noše. Narodna noša je prišla v novejšem času zopet do veljave in ob raznih slavnostih nastopa že cela vrsta našega ženstva v njej. Žal, da ne vedno v pravilni opremi, kakršna je bila noša naših prednic in naših prednikov, pri kranjskih, štajerskih, koroških, goriških, istrskih, beneških in ogrskih Slovencih; te je verno in spretno sestavil Sič v tej knjižici. — Vsem, ki se zanimajo za narodne noše, knjižico toplo priporočamo. Knjižico je izdala tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ul. 6. Naroča se pri njej. Cena 3 K 20 vin., po pošti 3 K 50 vin.

Drugod po svetu.

p Boji med Čehi in Mažari. Med Čehoslovaki in Mažari je na Slovaškem vojska. Mažari so zbrali močno armado, ki dela Čehom velike preglavice. Češke čete le počasi prodirajo.

p Tirolci prisegajo. Tirolci iskreno ljubijo svojo gorato deželo. Po pariških načrtih bo dežela razdeljena na dvoje. Jožna polovica bi prišla pod Italijo, Tirolci so

sedaj na Hoferjevem grobu prisegli, da se bodo borili za enotnost dežele, kakor hitro pride trenutek zato.

p Zavarovanje proti dežju. V Londonu se je nedavno ustanovila zavarovalna družba, ki zavaruje obiskovalce letovišč proti dežju. Če gre na teden več kot dvakrat dež, plača družba zavarovancu 20 do 40 odstotkov dnevnih stroškov. To zavarovanje se je razširilo hitro tudi drugje. Tako so se takoj pustile zavarovati proti dežju gledališke družbe v Ameriki, ki igrajo na prostem.

Dopisi.

IZ LOMA.

Dne 24. maja se je vršilo pri nas birmovanje. Dne 23. maja popoldne je bil slovesen sprejem prevzv. g. knezoškofa. Presvetlega je pozdravil v imenu občine obč. odbornik A. Godnov, v imenu faranov in izobr. dr. Josip Primožič, Marija Primožič v imenu ženske in dekliške Mar. družbe in prav ljubko deklica Francka Gaberc. Mlajev je stalo 24 in 6 slavolokov z napisi. Drugi dan se je slavnosti udeležilo 10 gg. duhovnikov, med drugimi tudi koroški župnik - begunec g. Starec iz Slov. Blajberga. Od nas so šli Presvetli birmovat v sosednji Tržič, odtam so se z avto odpeljali v Ljubljano in precej nato odšli v Pariz. Za birmo smo dobili nov zvon iz jeseniške tovarne. Ima prijeten glas in se z ostalimi lepo ujema. Izdelan je bil izredno hitro; naročen 18. marca t. l. je 24. maja, na dan birmovanja v lomski fari, že slovesno pel v stolpu.

BREZNICA.

Slov. kat. izobraževalno društvo je imelo v nedeljo, dne 25. maja lepo prireditev. Najprvo smo poslušali poučno predavanje koroškega duhovnika g. Cirila Kanduta o koroških Slovencih. Izvedeli smo, kako koroški Slovenci trpijo že več stoletij pod pritiskom nemške nadoblasti. Niti slovenskih ljudskih šol jim niso dovolili. Otroci, ki so zapustili šolo, niso znali slovensko brati. Edino duhovniki so vzgajali ljudstvo po izobraževalnih društvi v zavedne narodnjake. Po govoru so nam predstavljali igralci Fr. Finžgarjevo »Indijski siroti« in eno burko, primerno za sedanje čase.

V nedeljo, dne 1. junija, je obhajala dekl. Marijina družba 20 letnico. Ob tej slavnosti so nas posetile Marijine družbe iz Radovljice, Koroške Bele in Begunj. Po cerkvenem opravilu so se zbrale dekleta v dvorani. Tu je dekliški zbor zapel pred lepo okrašenim kipom Matere Božje dve primerni pesmi. Zbrana dekleta je nagovoril g. župnik Lavrič in pa prednica Marijine družbe, Ivana Kokalj. Nato so dekleta predstavljale igrice »Marijin otrok sem«. — Dne 24. maja smo spremlili k večnemu počitku umrlo članico Marijine družbe, Ivano Fertin iz Breznice.

IZ ŠT. RUPERTA NA DOLENJSKEM.

Kaj ne, čas je, da se že enkrat oglasimo št. Ruperčanje. Prav posebnih novic v naši dolini ni, ker smo mirno in tiho ljudstvo. Vojska nas je občutno zadela, posebno, kar je revnejših slojev. Seveda precej je takih, ki so tudi te čase znali obrniti v svojo korist in danes pogumno gledajo izza »kupčka«. Tudi pri nas je nekaj zgledov, kako denar in dobiček povzdigneta človeka na neko stopnjo, s katere se da kaj udobno prezirati nižje, ubožnejše »plebejce«.

Obeta se nam slaba letina. Vsled pomanjkanja dežja je močno zaostala rast na polju. Prvi dnevi junija so tu, a marsikje še krompirja ni izpod ruče. Ljudje s strahom zro v bodočnost, ki nam bo najbrže prinesla še eno nadlogo — lakoto.

Kakor povsod, tako tudi pri nas napeto čakamo novic iz Pariza. Veliko jih je, ki se zavedajo resnosti časa ki je za nas bolj kritičen kot kedaj, vendar jih je nekaj mlajših, ki skoro ne zaslužijo imena »fant«, ki se hočejo

še vedno odlikovati po svoji surovosti, tako da človek kmalu na cesto ne bi upal. Potrebno je, da take stvari in pojavi neotesanosti enkrat za vselej izostanejo, kajti to je v interesu posameznikov, kakor v splošnem. Med manj in krog nas so vedno nastavljeni gotovi faktorji, ki komaj čakajo, da izroče neprijatelju pretirano poročilo o moralnem stanju naših.

Iz našega kraja je moralo mnogo mladih fantov in gospodarjev odriniti k orožnim vajam. Vsled tega bo poljsko delo znatno zastalo. Ali bi SHS deželna vlada ne mogla vsaj gospodarjev oprostiti teh vaj? B. Z.

IZ STAREGA TRGA PRI LOŽU.

Tudi pri nas smo se začeli gibati. Najprej so se organizirali fantje, a sedaj smo prišle na vrsto tudi dekleta. Na Vnebohodu po krščanskem nauku smo se zbrale v društveni dvorani in smo ustanovile »Dekliško zvezo« kot odsek tukajšnjega Kat. slov. izobraževalnega društva. Pristopilo je v zvezo takoj okrog 70 deklet; no, zdaj imamo pa že »korajžo«, pa tudi upam, da jih še precej pridobimo, tako, da nas ne bo strah sovražnika. Namen dekliške zveze je: zbirati poštena kmetijska dekleta skupaj ter prirejati mesečne sestanke, pri katerih nastopajo dekleta same, večkrat kako poučno predavanje ter zlasti v zimskem času prirediti kak gospodinjski tečaj, kjer bodo imele članice brezplačen pouk. Torej ste vabljene vsa poštena dekleta, ki se še niste vpisale; pridite v našo zvezo. Tu se vam nudi vedno poštena zabava in tudi izobrazba. Združimo se vse v »Dekliški zvezi«, ker le v združitvi je moč in le potom organizacije bomo dosegle lepo prihodnost. — Poročevalka.

Gospodarski del.

Izreja mlečne živine.

Marsikateri gospodar, kateri je med svetovno vojsko spoznal razne kraje, si je zaželel rediti lepo, mlečno živino. Da tako živino danes težko dobimo, ve vsak. Premožnemu posestniku ne bi bilo težko kupiti si tako živino in jo naprej rediti, revnejšemu pa to ni mogoče. Tak gospodar si bo moral tako živino sam izrediti. Moramo pa predvsem pomisliti, da mora tak napreden živinorejec tudi poznati vsa načela umne živinoreje, torej da mora dati živini ugodno podlago za razvoj. Kaj mu bo pomagala lepa, draga krava, ako ji spravi v smrdljiv, teman hlev in ne bo skrbel za zadostno množino tečne krme in za redno oskrbo? Taka krava mu bo dajala vedno manj in manj mleka, postajala mršava in bo navsezadnje zbolela, ker ni važena takim razmeram. Tudi zarod od take krave ne bo nič prida, ker se ni mogel ugodno razviti; torej je v prvi vrsti treba skrbeti, da popravimo svoje hleve, da so zadosti zračni, svetli, pozimi dosti topli in da je prebivanje v takih hlevih zdravo, kar je najbolj važno posebno za zlahtno živino. Potem se šele začnimo ozirati, kje dobimo podlago za svojo bodočo rejo. Ako imamo v svojem hlevu dobro razvite zdrave mlekarike, pripuščajmo take k istotakemu biku. Če je žival čistokrvna, je važno, da si čisto rejo naprej ohranimo. V splošnem je treba upoštevati to, da se vse lastnosti staršev podedujejo na zarod. Predvsem torej razne bolezni, dalje sposobnost za užitek i. dr. Ako hočemo doseči najvišjo stopinjo podedovane zmožnosti za mlečnost, moramo odbirati teleta le od takih dobrih mlekarike, ker se nam na ta

način ta lastnost prenaša iz enega roda na drugi rod. Parimo torej podobno s podobnim, da dobimo zarod, podoben staršem. Rojena teleta vzgajamo pogosto na ta način, da jih pustimo sesati pri kravi, kadar hočejo, ali pa jih pripuščamo h kravi štirikrat ali petkrat na dan. Pri tem načinu reje ni mogoča kontrola množine mleka, katero tele popije, in se lahko zgodi, da se tele presesa, kar povzroča drisko, napenjanje itd. Najbolj modern način izreje telet je z napajalniki. Na ta način dajemo teletom potrebno množino mleka, katera se vsak teden za en liter poveča. Ker je želodec novorojenega teleta majhen, pustimo ga popiti kvečjem en liter naenkrat, torej prve dni štiri do pet litrov na dan. Napajanje iz navadnih golid se ne priporoča, ker teleta mleko hlastno popijejo in se lahko zgodi, da jih napenja, dobijo drisko itd. Pri napajanju z napajalniki moramo gledati na največjo snago; to se doseže z umivanjem posode v vroči vodi. Tudi gumijev sesek se mora po vsakem napajanju izprati v vroči vodi. 14 dni staro tele se začne učiti jesti suho krmo in kot taka je najbolj prikladna dobra otava ali dobro seno. Od takrat naprej začne tudi prežvekovati in se razširi prebava na vse štiri dele želodca. Tudi je prav, ako polagamo teletom zmečkan oves v snažno koritce, kateremu primešajmo tri do pet gramov soli in klajnega apna. Tudi posoda s svežo vodo ne sme manjkati. Če nima tele zadosti soli in apna v krmi, začne lizati zid, dlako, in to povzroči lahko želodčni katar. Da preprečimo teletom lizanje zidu, je treba zid z deskami v višini 1 m do 1.20 m obložiti in vsaj enkrat na leto pobeliti. Takim teletom privoščimo najmanj 8 tednov polno mleko, ker le na ta način se nam hitro in dobro razvijajo. Odstavljanje naj se vrši polagoma, na ta način, da vsak dan nadomestimo en liter polnega mleka z enim litrom posnetega mleka, segretega na 30 do 35 stopinjah C. Odstavljenim teletom privoščimo vsak dan dopoldne gibanje na prostem v tekališčih. Gibanje na prostem vpliva dobra na pravilen razvoj posameznih udov, posebno pljuč in nog. Polletne živali lahko ženemo na pašnike, kar jim posebno dobro ugaja. Pri hlevski reji in pri paši naj se vrši prehod iz suhega zimskega krmiljenja na poletno zeleno krmiljenje počasi, da se obvarujemo prehude driske in s tem shušjanja živine. Mlade živine, vzrejene za mlečnost, ne smemo debeliti, ker to ni na mestu. Mesnata, pitana žival navadno malo molze, debele telice se prezgodaj plemenijo in težko abrejijo. Pri normalni, pravilni reji se mora žival zrediti vsak dan približno za 1 kg žive teže, po treh mescih mora torej tehtati 150 kg, enoletna 300 kg, dvoletna 400 kilogramov, štiriletna pa doseže težo 500 kilogramov. Ako hočemo imeti lepo razvile krave, ne smemo telice prezgodaj pripuščati, ker z oplenmenjenjem uporabi žival vse snovi, nujno potrebne za razvoj svojega telesa, za zarod. Najboljša starost za plemenitev telic je eno in pol do dve leti. Priporočal bi posebno manjšim posestnikom izrejo vprežnih krav namesto volov. Največji ponos našega manjšega posestnika je, ako ima lepe voli. Lahko rečem, da

se taki lepi voli v drugih krajih redko dobe. Seveda obrača tak gospodar vso svojo skrb volom, katerim znese vso najboljšo krmo, in gospodinji ni mogoče potem krav dobro prehraniti. Navadno se pri takem posestniku dobijo slabo razvite molzne krave. Kakšen dobiček pa ima od volov? Delo v podobi uprege, letni prirastek in gnoj. Od krave ima ravno isto. Poleg tega pa še najmanj 1500 litrov mleka in eno tele na leto, katero lahko služi kot zdrav zarod za nadaljno rejo. Torej premissluj, umni kmetovalec, če ni to zate koristnejše! Ako boš tako umno postopal pri izberu telic in bikov za rejo, kakor postopaš pri izberu junčkov, prideš do lepih molznih krav, katera reja ti bude še večja korist. Še hitreje izboljšamo svojo rejo z nakupom telet od posestnikov, kateri jih ne nameravajo rediti za pleme. Ako je tele lepo, prikladno naši živini po barvi in telesni obliki, in od dobrih mlekarič, ga rajši rešimo pred merskim nožem. Ako se bodedo ravnali po zgoraj navedenih načelih, zaslovi v kratkem času vsa Slovenija kot najbolj napredna dežela Jugoslavije, kjer bode tešlo mleko v obstoječe in novo ustvarjajoče se mlekarne. Lepe telice in bike bodedo lahko oddajali v izropane kraje Srbije in Macedonije kot plemensko žival za povzdigo tamošnje govedoreje.

Fran Malasek, Grm.

Gospodarska obvestila.

g Davek na samce. Zakonski načrt o davku na samce je že predložen narodnemu predstavništvu in oddan finančnemu odseku. Zakon pride v kratkem na dnevni red.

g Tečaj za železobetonske traverze, ki je bil preložen na poznejši čas, se bo vršil 5., 6. in 7. julija v prostorih Urada za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22. Začetek tečaja bo v soboto, dne 5. julija, ob 3. uri poldne. Kdor se še misli priglasiti, naj nemudoma pošlje tozadevno obvestilo na naslov Urada za pospeševanje obrti. Tečaj bo vodil g. inž. I. Novak. Obisk tečaja je brezplačen, za potrebščine se plača 5 K.

g Vinogradniški tečaj priredi kmetijska šola na Grmu v petek dne 20. in soboto dne 21. junija t. l. s sledečim sporedom: poletna dela v vinogradih, Trtni škodljivci. Zeleno cepljenje. Predavanje se prične v petek, dne 20. t. m., ob 2. popoldne.

g Živinozdravniški in mlekarski tečaj priredi kmetijska šola na Grmu dne 27. junija in v soboto dne 28. junija t. l. s sledečim sporedom: reja molznih krav. Krmiljenje. Molža. Mlekarstvo. Predavanje se prične v petek, dne 27. junija t. l. ob 2. popoldne. Kdor se želi udeležiti enega ali drugega izmed teh tečajev naj se priklasi po dopisnici pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pošta Novomesto in sicer za vinogradniški tečaj do 19. t. m., za živinorejski tečaj pa do 23. t. m. Revnejšim da ravnateljstvo prenočišče brezplačno na razpolago.

g Trgovska pogodba med Srbijo in Italijo je bila za ozemlje stare Srbije podaljšana. Iz Italije se bo uvažalo blago preko Soluna v Staro Srbijo, od koder se

ne sme izvažati v ostale dele Jugoslavije — Tudi svoje vrste posebnost.

g Uvoz iz Čehoslovaške. Centralna uprava za trgovački promet sa inostranstvom v Belgradu je sklenila 30. marca t. l. s Čehoslovaško republiko pogodbo, glasom katere nam Čehoslovaška dobavlja nastopne predmete: Šipe, steklenino, porcelan, keramične proizvode, rotacijski papir, trgovski papir, tekstilno blago (sukno), konfekcijo, gonilno jermenje, mineralne barve, lake in kit, kemične proizvode, beli lim, poljedelsko orodje, kuhinjsko posodo, druge proizvode iz jekla, železa in drugih kovin, elektrotehnični material, poljedelske stroje, druge stroje in motorje.

g Izvoz. Glasom naredbe ministrstva za trgovino, je izvoz suhih sliv, pekmeza starega krompirja in suhega sadja prost. Tozadevne kolekovanе prošnje naj se vložijo na podružnico Centralne uprave za trgovački promet sa inostranstvom v Ljubljani, ki bo izdajala za to blago potrebne izvoznice. Istotako naj se vse prošnje za prevoz raznega blaga v Cmurek, Radgona, Ljutomer ali tamošnjo okoilco, pošiljajo na podpisano podružnico.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 2% brez kakega odbitka.

Radne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaja ***

(Dalje.)

Malo časa je klečala in je iz najgloblje duše molila k Onemu, za kogar je trpela tako grenko sramoto, in je govorila nežne otroške besede:

»Kajne, Jezus, saj sem še Tvoja nevesta — če sem tudi stala tam, ne boš me zaraditega zaničeval! Tvoje je moje telo in moja duša; o, sprejmi jih v svoje svete roke, ti, moja bičana, s trnjem venčana, križana ljubezen, ne zavrzi uboge Štefane, četudi je stala ob sramotnem steburu.«

Od spodaj gori se je čulo peketanje kopit in krepki možki koraki.

Mati je hitro položila svoje dete nazaj na blazino ter je hitela gladat k oknu, od koder je videla spodaj pred vrati stati četo strelcev in samega konja, ki je bil očividno častnikov. Slutila je, da je častnik že stopil v hišo; silno

se je prestrašila, v eni sapi je ugasnila obe sveče, ki jih je s svečnikoma vred vrgla v predpasnik. Začuden je strmel duhovnik; Štefana je ravno opravila poobhajilne molitve, pokrivala se je in vprašala:

»Mati, kaj pa delate, zakaj ste pogasili sveče?«

»Nič ni, dete moje,« jo je pomirjevala mati. Menihu pa je zašepetala: »Vojaki so tu.«

Prestrašen je dejal duhovnik štolo doli in se je oziral po izhodu. Štefana je vse slišala in je s slabotnim glasom rekla:

»Vojaki so tu? Kaj za to? Jezus v presv. Zakramentu, ki me je ravnokar obiskal, me bo varoval vsega hudega.«

»Oj, otrok, včeraj te ni varoval!« je vsa iz sebe ihtela mati.

»Saj me je varoval! Saj je vendar poslal mega, ki me je rešil iz železja!« je hitela pobožna deklica.

Pri vratih se je prikazala temna kodrasta glava male Judinje, ki je migala z belo ročico:

»Gospa šventnerica, gospod Hendel, ki poveljuje strelcem, želi govoriti z vami.«

Sventnerica se je zdrnila od strahu: »Tako pridem, že grem!« Postala je bleda kakor kreda in vsa tresoč se je hitela ven.

Štefana se je ozrla naokoli, roko držec na čelu. »Hendelnov sin —«, je rekla trudno. »Pa ne, ko bi zopet prihajal pome...« Močno se je stresla. »O Bog, samo ne več na sramotni oder! Oh, moj Jezus —«, je molila proti nebesom, »ti si pri meni, ... naj se zgodi Tvoja volja.«

Ganjen je zaklical duhovnik: »Naj si le drzne ta fant ti samo las skriviti, tudi jaz sem bil nekdanj vojak, in spodaj je dosti katoliških mož.«

Zravnal je pokonci svojo velo, visoko meniško postavo in se je bojevito postavil lik k postelji. Ota pa ga je z nežno roko prijel za talarjev rokav in je prosila: »Gospod pater, nikarjte klicati možkih. Božja volja naj se zgodi!«

Spodaj pod stopnicama je v polumraku stal Henrik; šventnerica mu je prišla po stopnicah nasproti in je, od strahu skoraj brez sape, sopihala:

»Milostni gospod, česa želite od nas ubojih?«

»Ničesar nočem, še prinašam vam nekaj.« Po treh korakih je bil že pri ženi gori. »ve rucici in verižico so ukradli vaši hčeri, ko je ... včeraj... no, saj veste. Tukaj — dvignil e sveženj, imate vse skupaj nazaj; prinesel bi bil že preje, toda ptiček je bil ujet v kletti.«

Te prijazne, napol šaljive besede so ponirile ubogo mater. O da, ta ne bo nič hudega moril. Kaj še, rešil je mojo hčerko s sramotnega odra in je bil dober kakor angel. Ha, nemnica, zakaj si se ga ustrašila?

»O, hvala vam, gospod,« je sople in je rvoje rdečeeobjokane oči, ki so pričale o pre-tuti noči, obrnila proti njegovim, ki so se danes tako ponosno in zavestno svetile. »Gospod, niste pozabili na nas. Oj, sedaj se bo smejala moja Štefka; toliko solz je že pretočila za svoj rožni venec, ki ga je prejela od očeta.«

Posegla je po sežnju; toda Henrik je rekel: »Gospa, sam bi ga ji rad izročil. Smem li?«

»Ha, videli bi jo radi, moja Štefko,« se je smejala uboga žena, ki se je prejšnji dan tako grenko jokala. Rad bi jo videl, no, saj je pa tudi zaslužil.

»Moje ubogo dete je tako bolno,« je tožila. »Pa bom vprašala. Pojdite z menoj, milostivi gospod, prosim lepo, tukaj je tako temno, oprostite.«

»Bolna —« je ponovil mladi Hendel, ki ga je v hipu minila veselost. Sicer so mu to že povedali, toda od samega veselja, da ji je tako blizu, je na vse pozabil.

»Zelo bolna?« je vprašal.

»Železo jo je tako razrezalo,« je odvrnila mati, »vrhutega pa še strah in sramota...«

»Kateroga zdravnika ste pa poklicali?« jo je prekinil Henrik. »Pa vendar ne kakega kmetskega padarja, ki ničesar ne ume?«

»Nobenega nismo klicali,« je rekla mati. Zapovedujoče, da se je slišalo po vsej hiši, je zaklical Henrik: »Tako pokličite zdravnika, pitala ga bom jaz same!«

»Kaj pomaga, gospod, če pa moja hčerka ne mara zdravnika...« Stala je poleg njega vrh stopnic in se je neprestano ozirala proti vratom; tedaj pa se začelo Henriku srce močno biti, kajti vedel je, da tam za vrati počiva Štefana.

»Moje sramežljivo, pobožno dete ne pusti, da bi se ga dotaknila moška roka, samo jaz jo smem prijeti; nekoliko sem jo namazala in drgnila z arniko, ki je dobra za vse bolečine,« je pripovedovala mati.

Gospodovalno je zavpil mladi Hendel: »Arnika sem, arnika tja, vsak bolnik pokličte zdravnika; zakaj ji tega ne poveste?«

»Seveda, gospod,« je rekla mati. »Toda moj otrok ima svojo glavo, svojo voljo. Tu je vse zastoj.«

»Tako,« ugriznil se je v ustne. — To so pač menihi vtepli v glavo ljubeznivi, ubogi neumnici, češ, da ne gre, klicati zdravnika... Ona pa lahko pri vsem tem od vsega hudega konec vzame... »Sedaj bi jo pa že rad videl,« je nejevoljno zarezal. »Povedal ji bom, kaj sodim o teh meniških muhah.«

»Še ne, še ne, gospod, prosim lepo, počakajte samo še trenutek. Pogledala bom noter.«

V svojih lesenih čevljih je ropotala skozi vrata, in mladi bojevnik je obstal pri vratih: Videl je, kako se je zasvetilo, kako je nato zopet izgnila luč.

Kmalu se je vrnila mati in tiho rekla: »Prosim lepo, samo še trenutek. Ravno obuva čevlje.« Nato je zopet odprla vrata. Henrik je krepko tiščal k boku meč, da bi ne ženketal.

Snel si je z glave perjasti vojaški klobuk in se je sklonil, ko je šel skozi vrata, ker je bil visoke postave. Kaj je to? Toliko ljudi je v sobi. Obstal je.

V radovednosti in skritem strahu so mu zrle nasproti oči menihove in otroške. Toda deklica, ki je tam na slamnati pernici sedela, ni dvignila glave in ga ni pogledala.

Mati je stopila k njej in ji je rekla: »Štefka, milostivi gospod so prišli.« Sedaj se je deklica z mirnim, čistim pogledom ozrla na visoko postavo štajerskega bojevnika, na čegar krepkih, izbočenih prsih se je blestel pantec, in na lepi, ponosni, danes nekoliko obledeli obraz dvajsetletnega mladeniča.

»Kaj želi od nas milostivi gospod?« je vprašala mater.

Stopil je k postelji; sledile so mu oči matere in otrok, ki se pa niso prav nič več bali, marveč so bili prav veseli: kaj še, ta lepi gospod ji ne bo storil nič zalega. Pater Ertelij se mu je spoštljivo priklonil, toda Henrik ga ni hotel pogledati; nato se je pater počasnih korakov odstranil.

»Tukaj,« je rekel Hendel in se je oziral na deklico, ki je s povešeno zlatokostanjevo glavo in s prekrižanimi rokami sedela na svoji slamnati pernici, podobna nežni, deviški Genovevi in revščini. — Lepa je, res je lepa, nima para v Štajru, ne v Linciu!

»Tukaj, deklica, vam prinašam, kar je vaše, kar so vam — s silo vzeli.«

S ponosno desnico, s katero je včeraj odprl železni obrač, ji je varno podal sveženj, ki ga je Štefana vsa vesela vzela, ga položila v naročje in ga takoj razvezala.

»Hvala vam, gospod! — Glej, mamical!« je radostno rekla z jasnimi očmi, »vse je skupaj; ruta za na rame in za na glavo, ki sem jo sama spredla — razgrnila jo je, tedaj pa je iz rute s steklenim ženketom nekaj padlo na tla. »Jei, mati,« je veselo vzkliknila Štefana, »poglej! Moj rožni venec! Moj ljubi, ljubi rožni venec.« Vzela ga je v roke in je njegov kristalnat križec pritisnila na nežna ustna, otroci pa so veselo ščebetali: »Ej, ej — Štefana ima spet svoj rožni venec.«

Štefana je mirno sedela na postelji in je rožni venec pritisnila na svoje srce. Saj jo je spremljal v Fraizing, in je priča veselja in sramote, videl je vse njene muke. Tudi Henrik Hendel je mislil na oni grozni trenutek, ko je stala ob steburu in so ji s silo strgali z vratu rožni venec. Sedaj ji vrača rucici in verižico, beratičjo, je li to zadosti? Kdo ji da zadoščenje za vso krvavo sramoto, ki so jo ji prizadeli ti nesramni možki, pravi izvržek človeštva, ko so suvali sem in tja to čudovito nežno in de-

viško telo, ki se ga sme dotakniti samo materina roka?

(Dalje.)

Bolečine v hrbtnici, bodlja'e v ledjih, bolečine v križu in trganje občutimo, če se vsled prehlajenja ali okornosti telesa tok krvi počasni ali zadržji. Če pa kri zopet živahnjeje polje, bolečine izginejo. To dosežemo z masažo s Fellerjevimi blagodejnimi „Elsa-fluid“, katerega mnogi zdravniki toplo priporočajo. 6 dvojnatih ali 2 specialni steklenici 24 kron pošlje lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsa trg 16, Hrvatsko. Fellerjeve odvajalne rabarberske kroglice z znam. »Elsa-kroglice« stanejo 12 K. Omot in poštnina se računa posebe najceneje. Čim več torej kdo skupno naroči, tem več prihrani na poštnini.

Sedlar in torbar Franc Kamnar

Vevče 45, pošta Dev. Mar. Polje

se priporoča slav. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela. Primerne cene in točna postrežba.

Mlinska sita (pajtlje)

za moko vseh vrst se dobe v trgovini
A. CADEŽ, Ljubljana, Kolodvorska
ulica štev. 35, nasproti Tišlerjeve gostilne.

Zaklad leži!

Naprodaj je travnik z njivo ob vodi. Na vodni moči se lahko zgradi poljubno podjetje. 10 km od Ljubljane, četrt ure od drž. ceste. Naslov pove uprava lista pod št. 3653.

Naznanjam slav. občinstvu, da je došla večja množina inozemskega blaga vseh vrst za moške in ženske obleke, oksford, cefir, batist, delen, kontonina, platno za rjuhe, cvilih za postelje in več vrst blaga. Prodaja se po cenah od vlade določenih. Vzorci se ne razpošiljajo. Priporoča se le osebni nakup.

Ivanka Praprotnik, Ljubljana, Sv. Petra c. 29.

Fižol

vsake vrste in vsako množino kupi trgovina z deželnimi pridelki FRANO POGAČNIK v Ljubljani, Dunajska cesta št. 36. 3375

Barva črna, modra, rdeča, zelena, rjavina in lila za obleko

je zopet prišla v zavitkih po 80 vinarjev. Razpošilja se po pošti. Vsakemu naročilu se pridene lovensko navodilo.

Karol Loibner, Celje. 3381

Kupujem smrekovo lubje (čresto)

les za jame

Prosim ponudbe s skrajno ceno!

VINKO VABIČ, ŽALEC pri Celju.

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomeštna sredstva za krmila. Da to krmno živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redilni prašek. „Mastin“ paket velja 3 K, 5 paketov 15 K poštine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zred. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: **lekarna Trnkóczy**
zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvall in rabi „Mastin“.

Srbečko, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izvir. zakonito zajamčeno „Skabiform“ mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 4— veliki K 6— porcija za rodbino K 15—. Zaloga za Ljubljano in okolice: **Lekarna pri zlatem selenu, Ljubljana, Marijin trg. 1520**
Pazite na varstveno znamko „Skabiform“!

Svetovnoznano najboljšo

„Gorenjsko koso“

na volje brusne kamne nudi **PRVA GORENJSKA NAZFOBIJALNA IVAN SAVNIK, Kranj.**

Cene kose so:

cm	50	55	60	65	70	75	80	85	90
pesti	5	5½	6	6½	7	7½	8	8½	9
kron	16-	16-50	17-	17-50	18-	18-50	19-	19-50	20-

Razpošilja se tudi vsakovrstno manufakturno blago, kot: stofi za moške obleke, šifon, belo platno, cešir, oksfort, kamrik, klot, hlačevina (cajg) itd. po najnižjih cenah. 3070

Sklep ozir. oklic.

Na predlog dedičev po Heleni Kern iz Gorenj št. 4. dovoljuje se prostovoljna dražba vseh v zapuščino spadajočih zemljišč, pritikline in premečnin in sicer zemljišč vlož. št. 130, 131, 132, 62 d. o. Primskovo, vlož. št. 62 in 63 d. o. Tenetiše, 46 d. o. Pivka in 253 d. o. Vojvodni-boršt, potom 1 konja, 8 goved, poljskega in hišnega orodja. Za to dražbo se določa narok na

1. julija 1919 in prihodnje dni

vselej od 9. ure naprej na licu mesta v Gorenjah št. 4. Izklicna cena, pod katero se dražba ne vrši, je ista kakor cenilna vrednost, označena v zapisniku z dne 10. 8. 1918. A 261/18.

Dražbeni pogoji, po katerih je položiti 10 % varščine takoj, ostanek kupnine pa v 8 tednih, se morejo upogledati pri g. notarju v Kranju.

V knjiženim upnikom ostanejo njih pravice pridržane brez ozira na kupno ceno.

Izkupilo se bo razdelilo med dediče. Prodajala se bo najprej živina in orodje in še le potem zemljišča.

Okrajno sodišče SHS v Kranju,
odd. II., dne 12. junija 1919.

Pravo žolto domače milo za pranje

1 kg K 14.—, — 1 zabojček okoli 3½ kg franko K 49.—, pošilja po povzetju zavod za eksport

M. JÜNKER, Zagreb št. 1, Petrinjska 3.
Z naročilom se prosil poslati tudi polovico zneska.

Toaletno milo po dnevnih cenah

Milo za britje K 3.—, 1 kg K 30.—. Krema za britje porcelan. lonček K 6.—, 1 duca K 56.—.

Pri bolečinah, ki jih povzročajo

REVMATIZEM

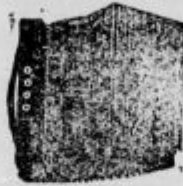
podagra, ishias, bol v križu, nevralgija, otrpnenje vratu itd. priporočajo mnogi zdravniki Fellerjev bol otešujoči

Elsa-fluid

6 dvojnih ali 2 spec. steklen. 24 kron. Fellerjeve odvajalne, prebavo pospešujoče, tek urejujoče rabarbarske

Elza-kroglice

6 škatljic 12 kron. Edino pravo pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elza trg št. 16 (Hrv. Zagorje). Omot in poština se računa posebej najceneje. Kdor naroči več ob enem, prihrani mnogo. VI.

164 (16)

Št. 50. AKORDEON v najboljši izpeljavi, cena je 124.— kron. — Zahtevate veliki cenik z več nego 1000 slikami brezplačno.

E. Luna, Maribor št. 78.

Zenske lase

rezane in mešane kupuje v vsaki množini po najvišji ceni Matija Podkrajšek brivec, Ljubljana, Sv. Petra cesta 32.

Agitirajte
za
„Domoljuba“

Pisalni in računski stroji

tudi pokvarjeni se kapijo. Ponudbe pod „Pisalni stroj“ na „Anončno ekspedicijsko A. Matelič, Ljubljana, Kongresni trg 3.“

Miši - podgane stenice - ščurki

in vsa golazen mora poginiti ako porabljaate moji najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim K 5.—, za podgane in miš K 5.—; osobito ostra pasta za podgane K 6.—; za ščurke 5 K; posebno močna tinktura za stenice 6 K; uničevalec moljev K 3.—; prašek proti mrčesom 3' in 6 K; tinktura proti ušem pri ljudeh 3 K; mazilo za uši pri živini 3 K; prašek za uši v obleki in perilu K 3.—; tinktura za bolbe pri psah K 3.—; tinktura proti mrčesu na sadju in zelenjadi (uničevalec rastlin) K 3.—; prašek proti mravljam 3 K

— Pošilja po povzetju Zavod za eksport M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana
Emonska cesta 2. 4798

Mlatilnice, vratila (gepeljni), slamoreznice, čistilniki, trijerji, stiskalnice za sadje in grozdje, decimalne tehtnice in drugi poljedelski stroji najsirovojših tovarn so vedno v veliki izbiri v zalogi, drugi stroji se pa lahko naročajo pri **FRANC HETTI**, zaloga poljedelskih strojev, Ljubljana, Marifnova cesta 51. 2.

Največja izbira ur, zlatnine, srebrnine

svetovnoznana razpošiljalnica

H. SUTTNER

samo v Ljubljani št. 1

935